

Spektrální analýza signálu II.

Ing. Václav Gerla, PhD.

21. listopad 2023

Poděkování:

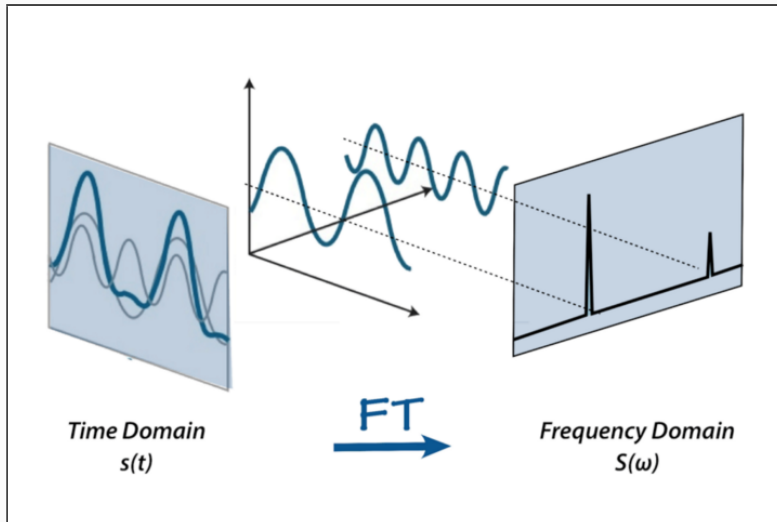
Prof. Ing. Václav Hlaváč, CSc.

Prof. Ing. Pavel Sovka, CSc.

Prof. Ing. Roman Čmejla, CSc.

Ing. Radek Janča, Ph.D.

Fourierova transformace (FT)

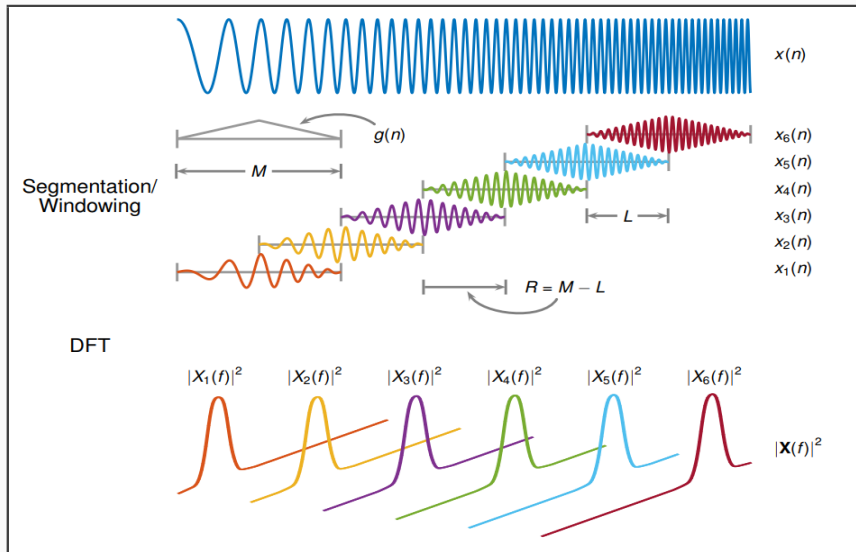
zdroj: *Aavos International*

Analýza neperiodických signálů

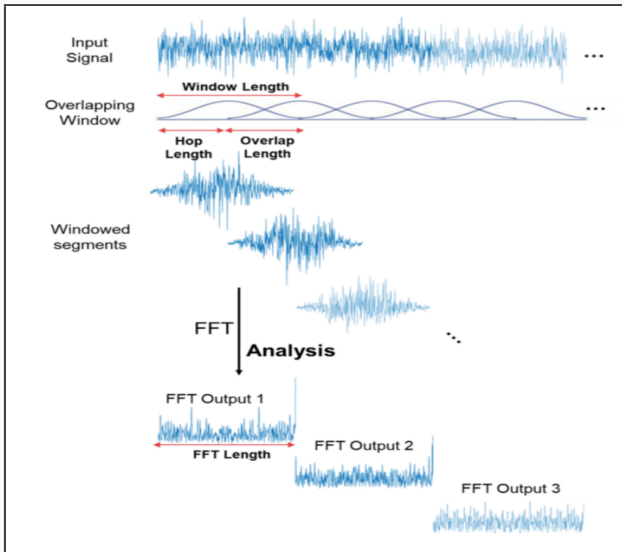
Fourierova transformace předpokládá **periodický signál**. V případě, že potřebujeme analyzovat neperiodický signál, můžeme použít jeden z následujících přístupů:

- Signál rozdělíme do časových oken a předpokládáme, že vně okna je signál periodický. Pouhé rozsekání signálu na obdélníková okna nemusí být dostatečné, protože na rozhraní oken jsou nespojitosti. Proto se v praxi signál v okně násobí tlumící funkcí, která zajistí nulovou hodnotu signálu na začátku a konci okna.
- Použijeme složitější báze funkce, např. vlnkovou transformaci (wavelets).

Příklad STFT: změna frekvence v čase

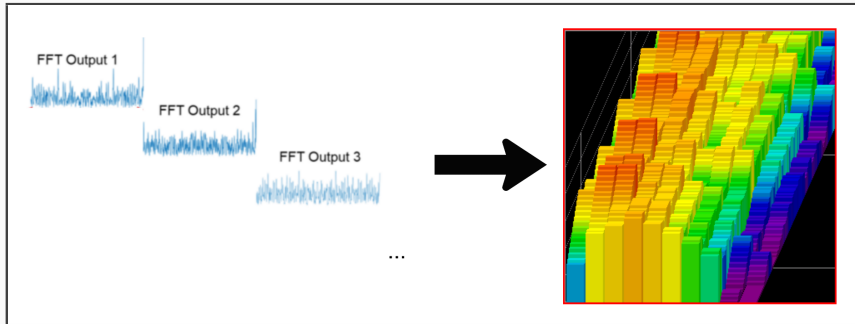

Short-time Fourier transform (STFT)

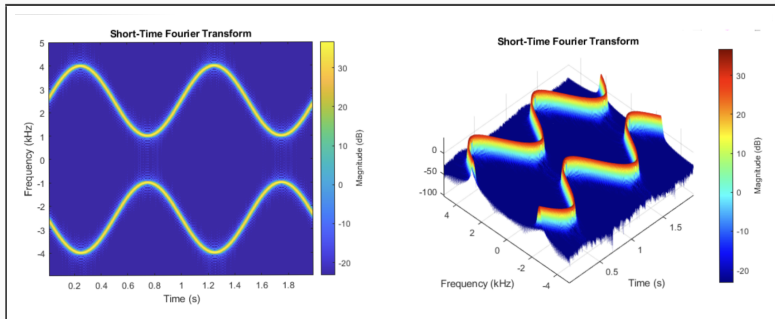
Signál analyzujeme po krátkých úsecích, které postupně násobíme posuvným symetrickým oknem. Na výsledek aplikujeme FT (FFT).

Konstrukce spektrogramu

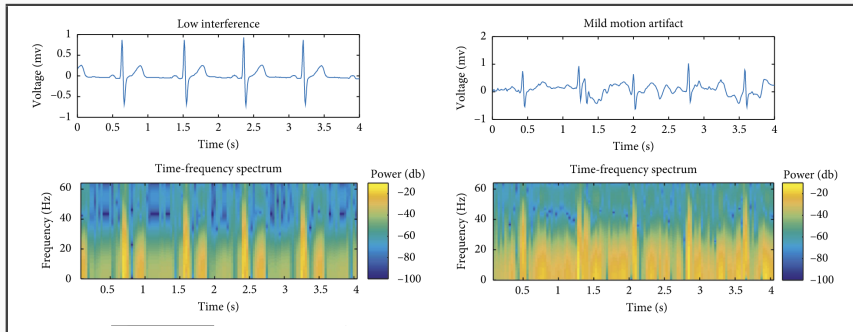
Projekce jednotlivých dílčích spekter do finální matice. Každý sloupec spektrogramu odpovídá spektru z jednoho časového okna.

2D a 3D zobrazení

zdroj: *Mathworks*

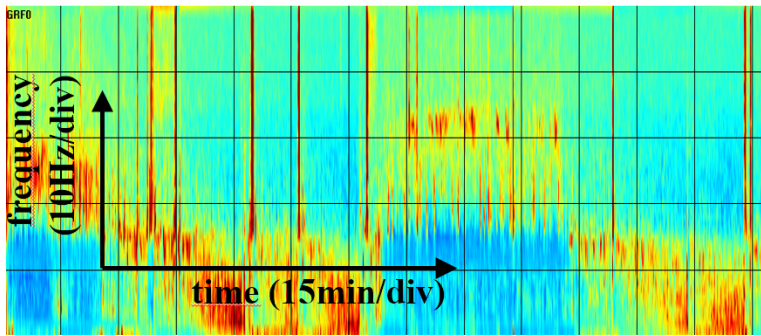
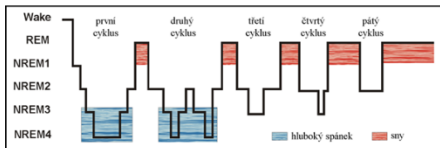
Příklad spektrogramu: EKG signál

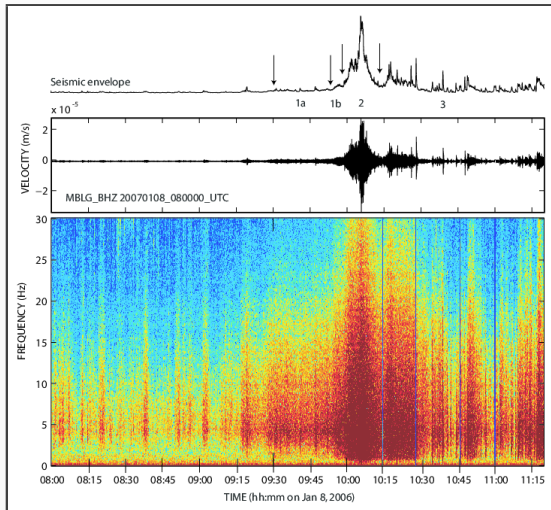
Qifei Zhang et al., A Cascaded Convolutional Neural Network for Assessing Signal Quality of Dynamic ECG.

Příklad spektrogramu: EEG signál měřený během spánku

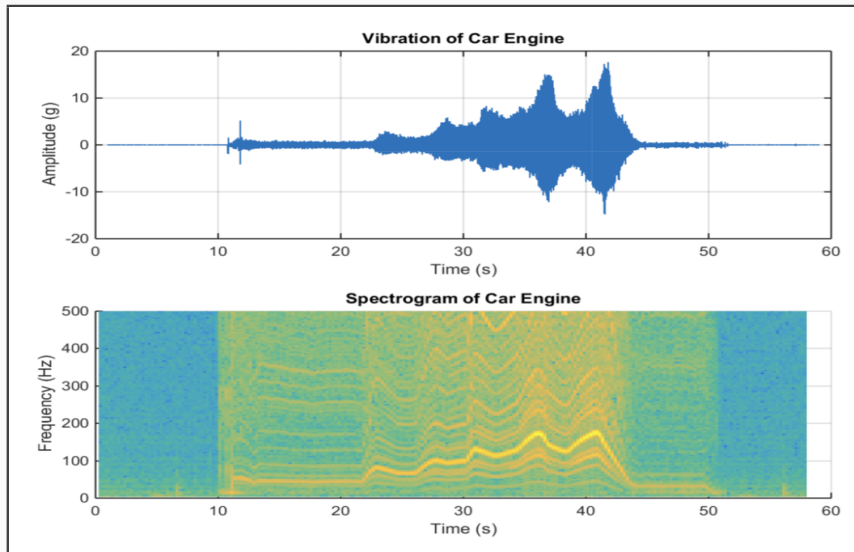

Příklad spektrogramu: seismická aktivita

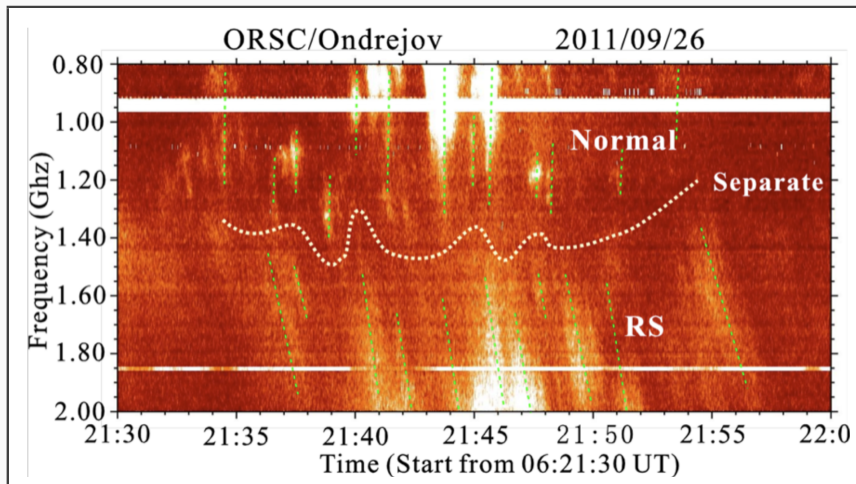

Silvio De Angelis et al., Seismic characterization of pyroclastic flow activity at Soufrière Hills Volcano, Montserrat, 8 January 2007

Příklad spektrogramu: vibrace motoru v automobilu

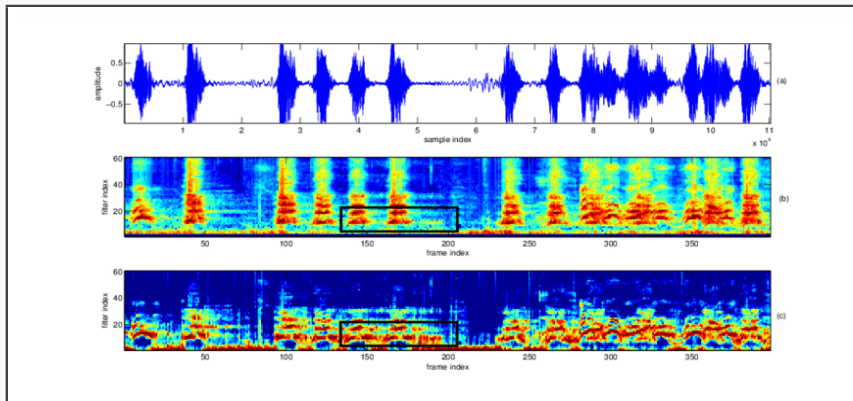

Příklad spektrogramu: sluneční erupce

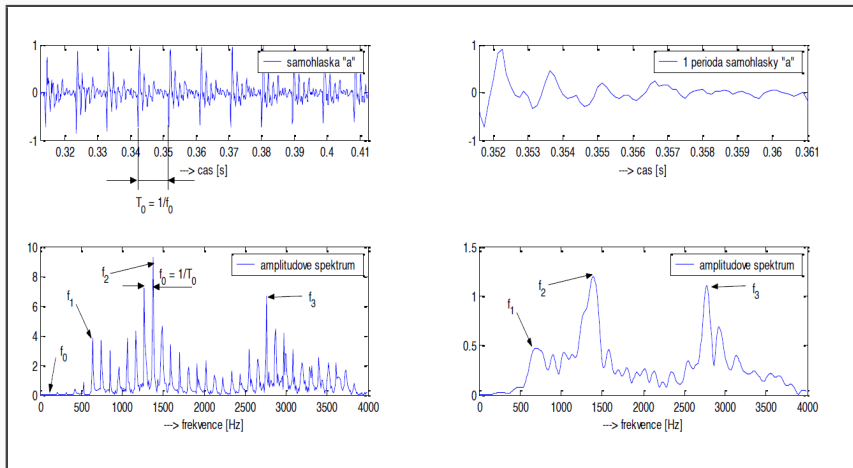
Tan B. L. et al., Diagnosing the Source Region of a Solar Burst on 26 September 2011 by Using Microwave Type-III Pairs

Příklad spektrogramu: psí štěkot

Spectrographic analysis: (a) raw audio signal of dog sound, (b) Mel filterbank spectrogram, (c) phase encoded spectrogram. *Rishabh N. Tak et al., Novel Phase Encoded Mel Filterbank Energies for Environmental Sound Classification.*

Příklad spektrogramu: analýza hlasu

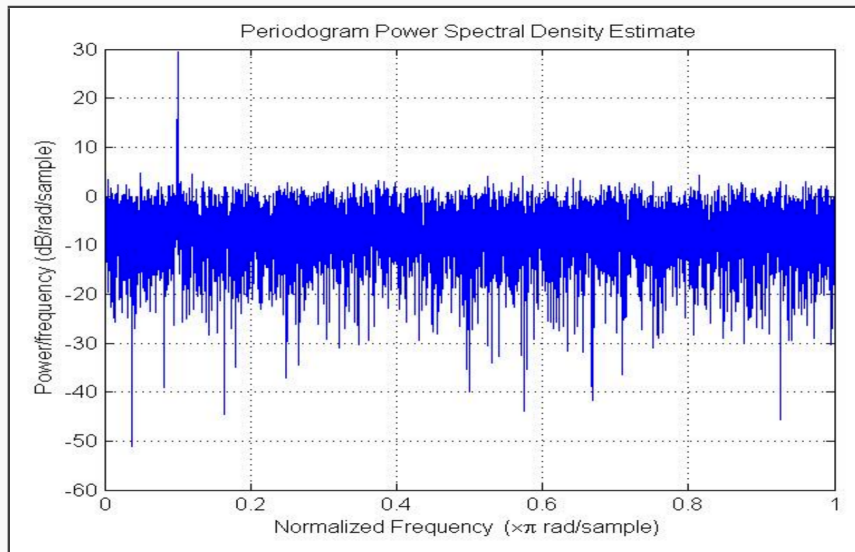
Prof. Roman Čmejla; Manipulace ve spektru

Určení PSD pomocí FT/DFT. Dva základní možné způsoby odhadů:

- periodogram $|DFT(x)|^2$ (lze použít pouze pro ergodické signály)
- Welchova metoda = vyhlazený periodogram = průměr z realizací periodogramu = konzistentní odhad PSD (lze použít i pro neergodické procesy)

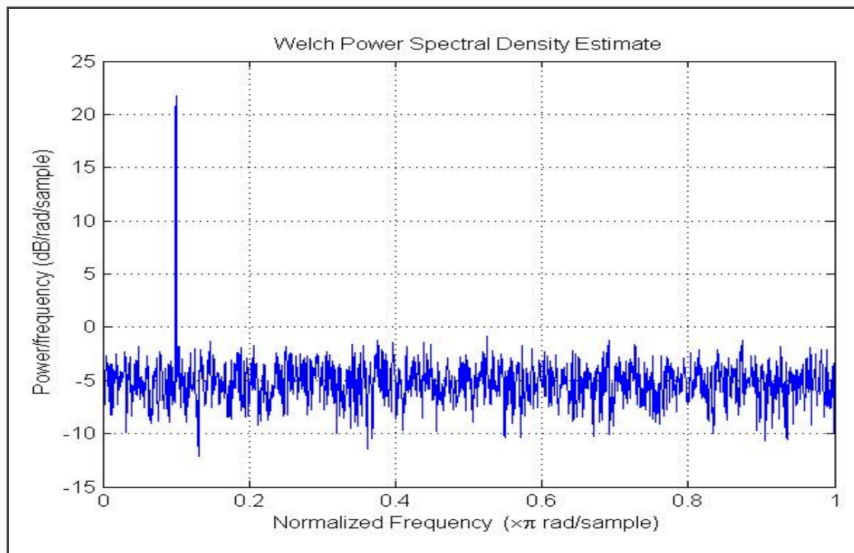
Pozn: Ergodický signál je signál, jehož charakteristiky lze stanovit z jedné jeho realizace (jednoho měření). Většina signálů které mají stabilní charakter odpovídají ergodičnosti.

Periodogram - značná chyba odhadu

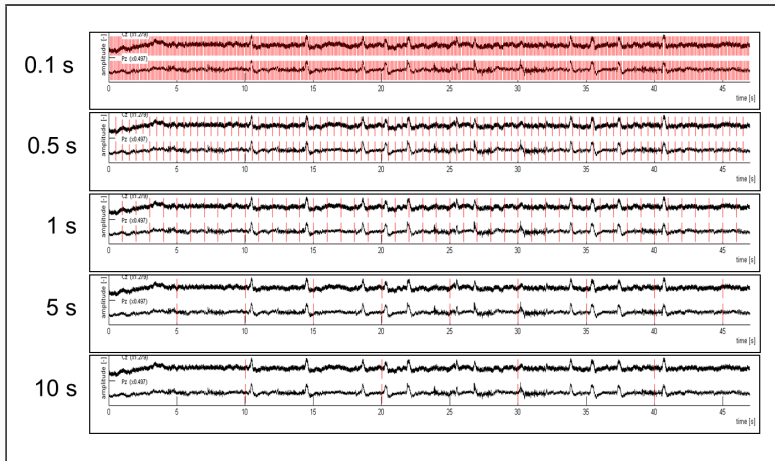
Welchova metoda - redukce chyby odhadu průměrováním 8 periodogramů

Princip neurčitosti

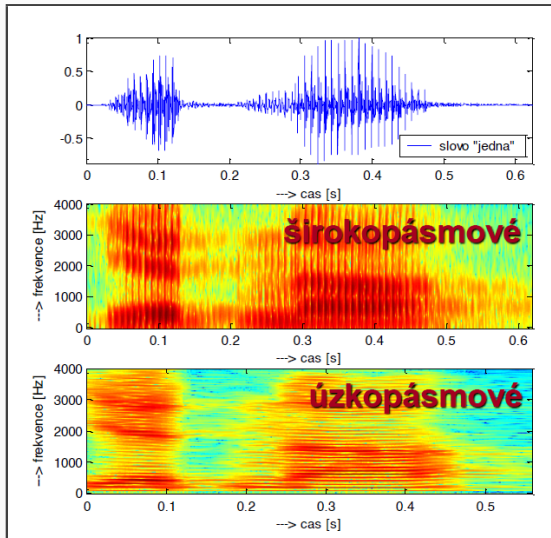
- Všechny dvojice (časový signál $\leftrightarrow$ Fourierův obraz) jsou vázany principem neurčitosti.
- Signál o krátké době trvání má široké frekvenční spektrum a obráceně.
- Není možné s libovolnou přesností lokalizovat signál v časové a frekvenční oblasti (časové rozlišení $\times$ frekvenční rozlišení = konst.).
- Tento princip vychází z Heisenbergova principu neurčitosti, který říká, že čím přesněji určíme jednu z konjugovaných vlastností, tím méně přesně můžeme určit tu druhou – bez ohledu na to, jak dobré přístroje máme (Kvantová mechanika, Nobelova cena v roce 1932).
- W. Heisenberg 1927: “Čím přesněji je určena poloha částice, tím méně přesně známe v daném okamžiku hybnost a naopak.”

Volba délky časového okna

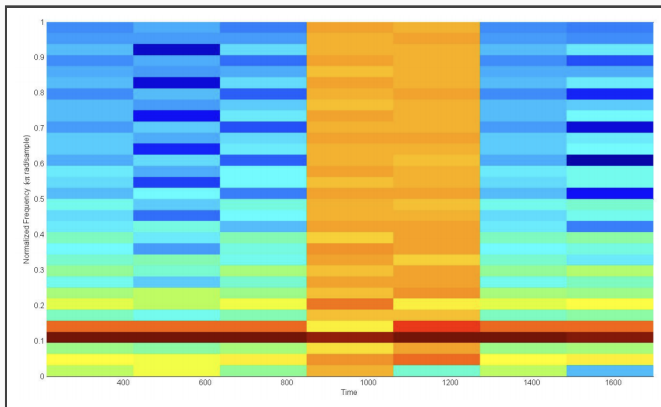
Segmentaci signálu provádíme s přihlednutím k typu signálu a obsažené informaci v něm. Na obrázku je ukázka dvou EEG signálů, které obsahují mix dvou typů artefaktů - svalová činnost a artefakt způsobený mrkáním.

Vliv délky časového okna

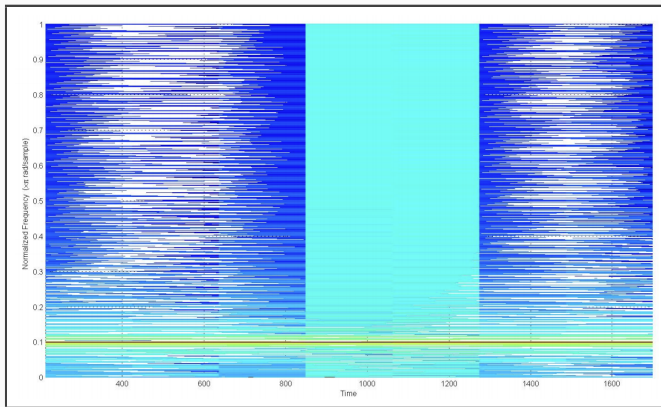
Prof. Roman Čmejla; Manipulace ve spektru

Spektrogram součtu sinusovky a jednotkového signálu

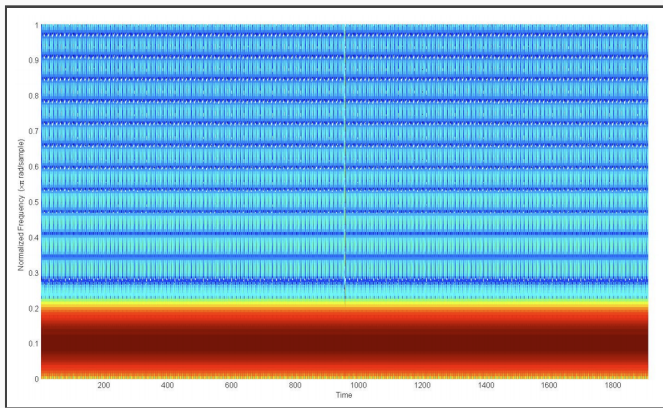
a) Nepřesná lokalizace v čase i frekvenci

Spektrogram součtu sinusovky a jednotkového signálu

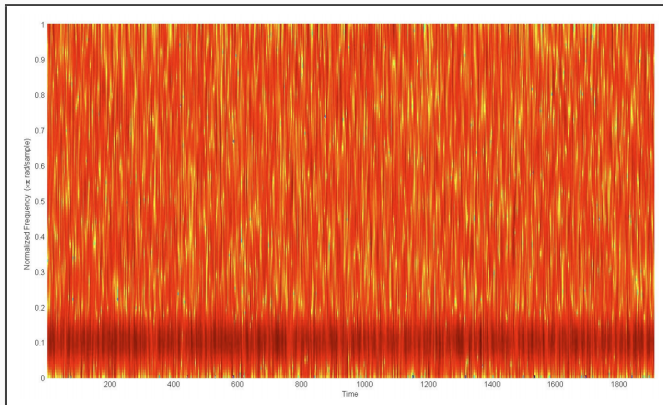
b) Nepřesná lokalizace v čase, přesná ve frekvenci

Spektrogram součtu sinusovky a jednotkového signálu

c) Přesná lokalizace v čase, nepřesná ve frekvenci

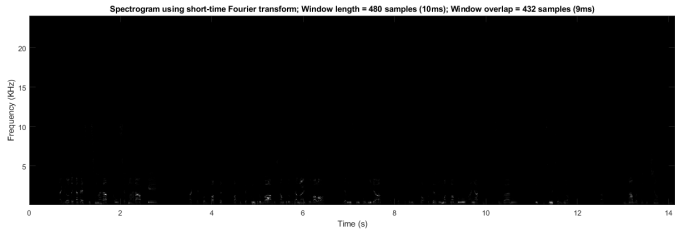
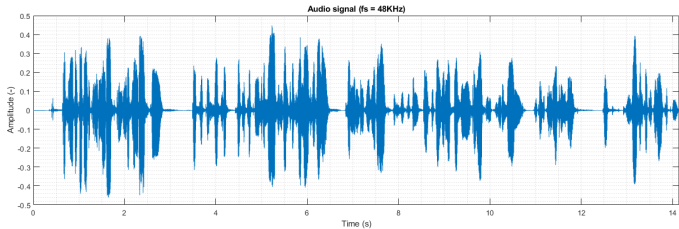
Spektrogram součtu sinusovky a jednotkového signálu

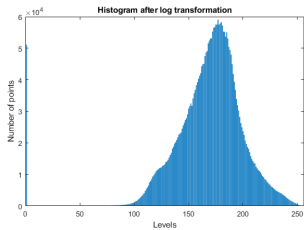
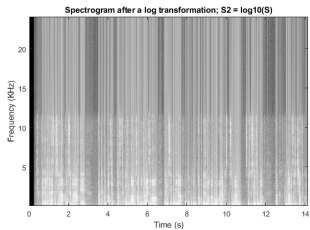
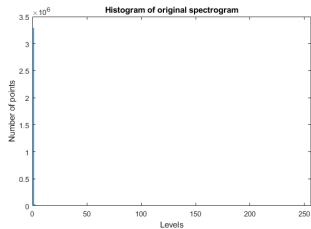
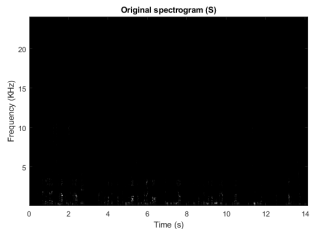
d) Vliv šumu na spektrogram (SNR = 6dB)
zdroj: *Prof. Pavel Sovka, Spektrální analýza*

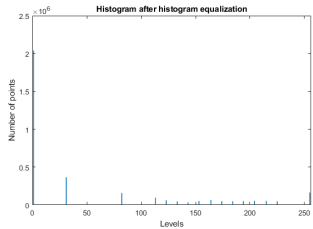
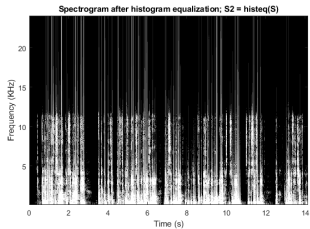
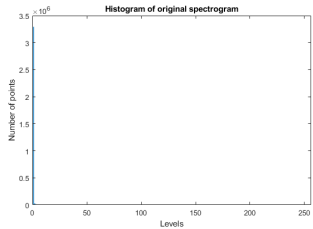
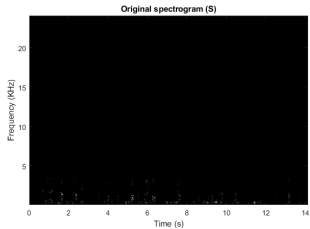
Spektrální analýza hlasu

Transformace hodnot spektrogramu přes logaritmus

Ekvalizace histogramu

2D Fourierova transformace

Analogicky k 1D FT můžeme definovat i 2D FT:

1D FT

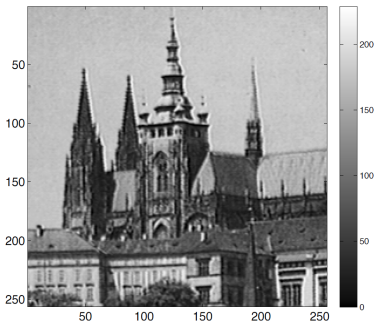
$$F(\xi) = \int_{-\infty}^{\infty} f(t)e^{-2\pi i \xi t} dt$$

2D FT

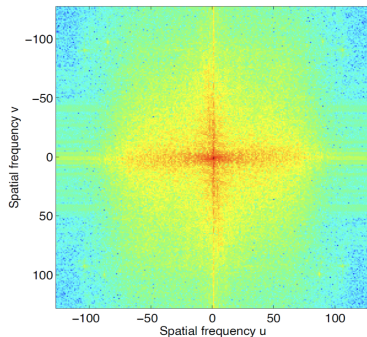
$$F(u, v) = \int_{-\infty}^{\infty} \int_{-\infty}^{\infty} f(x, y)e^{-2\pi i(xu+yv)} dx dy$$

2D Fourierova transformace

8-bitový šedotónový obrázek (2D matice)

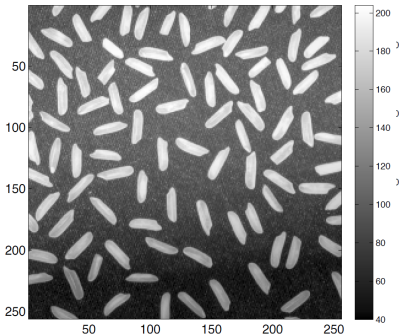
Logaritmické výkonové spektrum

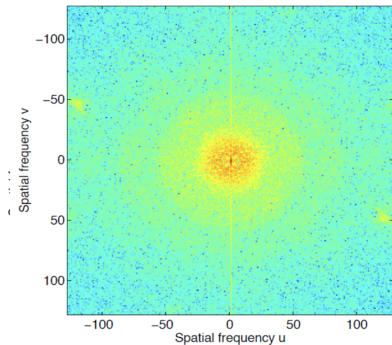
zdroj: Prof. Václav Hlaváč, ČVUT

2D Fourierova transformace

8-bitový šedotónový obrázek (2D matice)

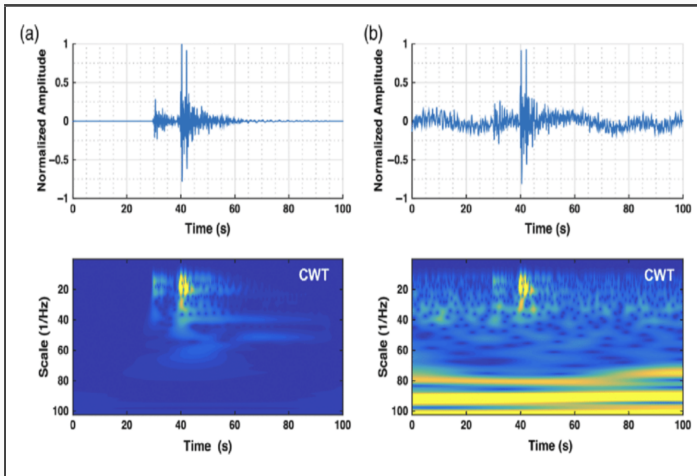

Logaritmické výkonové spektrum

zdroj: Prof. Václav Hlaváč, ČVUT

Continuous wavelet transform (CWT)

- alternativa k FT

- výhoda: obdržíme spektrální informace lokalizované v čase
- nevýhoda: ztráta spektrální přesnosti při výpočtu derivací

- FS (Fourier series) - Fourierovy řady
- FT (Fourier transform) - Fourierova transformace
- DFT (Discrete Fourier transform) - Diskrétní Fourierova transformace
- FFT (Fast Fourier transform) - Rychlá Fourierova transformace
- STFT (Short-time Fourier transform) - Krátkodobá Fourierova transformace
- PSD (Power Spectral Density) - Výkonová spektrální hustota
- 2D FT (Two-dimensional Fourier transform) - dvojrozměrná Fourierova transformace

V literatuře se někdy pracuje s následujícími pojmy:

- CTFT (Continuous-Time Fourier transform) - Fourierova transformace se spojitým časem
- DTFT (Discrete-time Fourier transform) - Fourierova transformace s diskrétním časem